

⁹ «*Beguèniu*: chiquito, pequenito», Pz. Cabrero.—

¹⁰ Spitzer, *Lexik. a. d. Kat.*, 29-30, provava de relacionar amb *bigòrnia*, suggerint rebuscades i múltiples explicacions semàntiques que ja li va rebutjar Moll (*Supl.* al *REW*, 463), de manera que ell mateix ja retirà aquesta etimologia en *Litbl.* I, 290, i reconegué que hi havia relació amb *caganiu*, però sense explicar-ho. El prov. *bigournèu* malnom aplicat als soldats d'infanteria de marina, és terme d'argot soldadesc sense paritat possible amb el que ens interessa (i possiblement degut a un capell bicorne d'uniforme).

Beç 'bedoll', V. *bedoll*

BECA, 'prebenda de col·legial', 'insígnia o vestit que duïen certs estudiants, dignataris i clergues distingits', origen incert; si el sentit originari fos el primer, potser seria un mot provinent de certs ambients semi-judaïcs de col·legials, tret del mot jueu *becab* 'la meitat d'un sicle (moneda hebrea)', que hauria designat la quantitat d'aliments assignada a l'estudiant distingit per tal de mantenir-lo, mentre fa certs estudis. □ 1.ª doc.: 1483; i versemblantment ja 1371.¹

En una de les rúbriques de Bruniquer datada del 4 de desembre de 1483: «los Consellers nous en ser extrets, se retrahuen en sas casas --- y lo endemà de la extracció, si no és feriat, --- ixen cascú d'ells vestits ab sas lobas de contray, y *becas* y plantofas de vellut» (I, 62-63). S'identificà amb la *xia* 'espècie de mantell o tapaboques que havien usat membres distingits de la societat granadina i després cristiana', com en l'enumeració de peces de roba que dona Onofre Pou el 1575 (*Tbes. Pu.*, 307 i *DTorra*) «sombro --- lo cordó --- *beca* o *xia*: focale; sayo o casa-ca ---». Cf. *focale* «pièce d'étoffe destiné à protéger la gorge des malades ou des soldats exposés aux froids»; i en efecte, en aquest sentit, aproximant al de tapaboques, el veiem en un doc. de València de 1578 que cita el *DAg.* (*AlcM*, § 2), acc. que retrobem en castellà, segons el *DAut.* «embozo de capa».

No és impossible, doncs, que tingui raó Covarr. (seguit per Migliorini-Duro) en suposar que ve de l'it. *bécco* 'bec', o sigui que vindria a ser *tapa-bec*; tanmateix el sentit primer documentat de l'it. *bécca* és el de 'lligacames' (1550, Gelli, i en un dels *Canti Carnascaleschi* coetanis o poc anteriors), i el de 'beca', que apareix posteriorment, seria hispanisme; com diu Zaccharia (seguit per Battisti-A.) «nel senso odierno di benda o traversa portata ad armacollo da militari o da certi professori di Università graduati», viene dal Tramater [*Voc. Univ.*, 1829] cavato da sp. *beca* --- benché *becca* esistesse già in italiano in senso di 'legatura di calza' --- i costumi cortigianeschi nel secolo XVI contribuirono a introdurre l'usanza della *becca* nel senso spagnuolo».

Això dificulta partir de *bec*. En el mateix sentit de dissuadir de l'origen italià i apartar-nos de 'bec' (que en italià s'hauria prestat més bé per l'amplitud fraseològica-semàntica que allí té el mot, major que en

català) observem que el 1570 C. de las Casas només dona «batolo» com a equivalència del cast. *beca*, i que el timbre de la *e* dels dos mots, coincident en italià, en cat. se separa *béc* però *bèca*. No fóra gaire difícil de fer un estudi de la història d'aquest punt d'indumentària en la documentació acadèmica de les dues penínsules, que constituïria una base ferma per aclarir la història del mot i els seus afins.²

Mentrestant, limitats a les dades dels filòlegs veiem que és el valor de roba o d'insígnia estudiantina el que sempre ha predominat entre nosaltres: «à la fin du XVIIIe. siècle c'était une bande de drap semblable à une étole que les étudiants pauvres portaient en bandoulière de l'épaule gauche au côté droit» (Desreux de Dezert, *RH* VII, 228). Avui, però, el mot s'ha conservat en el nivell popular en mallorquí i alguns altres parlars locals, com a nom de peces de vestir més aviat rústiques i aplicades a la part superior del cos; especialment a Menorca, on és simplement una gorra (Ferrer Guinart, *Rond.*, 213) d'abric; d'on la dita popular «en temps de fred, / val més *bèca* que barret» (Camps Merc., *Folkl. Men.* I, 330); i l'arxiduc Salvador ens la descriu com una de vermella, si bé amb vora negra, emprada sobretot pels pescadors, i sovint també per carreters i bastaixos («Fuhrleuten und Lastträger» II, 304). No oblidem que a les Illes la influència dels Col·legis eclesiàstics ha tingut sempre una transcendència en la vida general del país, incomparablement més vasta que en el continent. Ultra el cat. i l'it. tenim també el mot en portuguès [fi S. xv] i en castellà *beca*, on no és menys antic que entre nosaltres, car com a nom de peça de roba ja es troba a partir del mateix temps que en català: figura ja en el dicc. de rims de Guillem de Segòvia, de 1475 (Nougué, *BHisp.* LXVII), i poc després en el Comandador Román, en *PAlc.* i en el *Cançoner* de Castillo (veg. *DCEC*). L'accepció 'pensió de col·legial' la tenim menys documentada, però com sigui que els estudis indumentaris han fruit sempre d'un poc més de favor que els d'història dels estudis acadèmics, potser aquesta diferència és més defecte dels lexicògrafs i els notaris que no pas reflex fidel d'una realitat d'història lexical. En castellà la veiem des de Tirso de Molina, al començament del S. XVII; en català, més tard, car essent ambigua la definició «*veca*, la de los colegiales» en els *Adages* de C. Ros (p. 111),³ i sense data la vigatana adduïda pel *DAG.*, solament ens consta la de Belv. («la plassa de col·legial, locus ut collegiarum numero quis adscribatur», també «distinctiu de col·legial, *trabea*, fascia lanea transversa super pectus ducta»).

No essent impossible, i ni tan sols improbable, que l'accepció 'pensió de col·legial' pugui ser el sentit més antic, mantindré (certament amb reserves) la meua suggestió etimològica del *DCEC*, que provingui del nom de pensions rebudes per estudiants jueus o estudiants cristians d'hebreu o filologia bíblica (i després estudiants de teologia, etc.), i que es deduis del mot rebreu *bécab* que ja figura en les bíblies judeo-espanyoles de Ferrara (1553) i de Constantinoble com